

22002A0731(01)

L 201/50

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

31.7.2002

A LISA

**Bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni
CARTAGENA PROTOKOLL BIOLOOGILISE OHUTUSE KOHTA**

Käesoleva protokolliga osalised,
olles bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni (edaspidi "konventsioon") osalised,
meenutades konventsiooni artikli 19 lõikeid 3 ja 4, artikli 8 punkti g ning artiklit 17,
meenutades ka konventsiooniosaliste konverentsi 17. novembri 1995. aasta otsust II/5 koostada bioloogilise ohutuse protokoll, milles keskendutakse kõikide selliste muundatud elusorganismide piiriülesele liikumisele, mis on saadud nüüdisbiotehnoloogia abil ning mis võivad kahjustada bioloogilise mitmekesisuse säilimist ja säästlikku kasutamist, ning esitatakse vaagimiseks eelkõige asjakohased eelneva nõusoleku andmise menetlused,
kinnitades veelkord Rio keskkonna- ja arengudeklaratsiooni 15. põhimõtte sisalduvat ettevaatusprintsipi,
olles teadlikud tänapäeva biotehnoloogia kiirest levikust ning elanikkonna kasvavast murest võimaliku kahjuliku mõju pärast, mida biotehnoloogia võib avaldada bioloogilisele mitmekesisusele, võttes ühtlasi arvesse ohtu inimeste tervisele,
tunnistades, et tänapäeva biotehnoloogia võib oluliselt suurendada inimeste heaolu, kui selle arendamisel ja kasutamisel võetakse piisavaid keskkonna ja inimeste tervise turvalisuse tagamise meetmeid,
tunnistades ka organismide päritolukollete ja geneetilise mitmekesisuse üliolulist tähtsust inimkonnale,
võttes arvesse mitme riigi, eelkõige arengumaade piiratud suutlikkust tulla toime muundatud elusorganismidega seotud teadaolevate ja võimalike riskide olemuse ja ulatusega,
tunnistades, et kaubandus- ja keskkonnalepingud peaksid säästva arengu saavutamise huvides üksteist vastastikku toetama, rõhutades, et käesolevat protokolliga ei tule tõlgendada kui dokumenti, mis muudab osaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad olemasolevatest rahvusvahelistest lepingutest,
mõistes, et eelmise põhjenduse eesmärk ei ole muuta käesolevat protokolliga teiste rahvusvaheliste lepingute suhtes alamalseisvaks,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

Artikkel 1**Eesmärk**

Vastavalt Rio keskkonna- ja arengudeklaratsiooni 15. põhimõtte sisalduvale ettevaatusprintsipile on käesoleva protokolliga eesmärk kaasa aidata piisava kaitse tagamisele nüüdisbiotehnoloogia abil saadud ning bioloogilise mitmekesisuse säilimist ja säästvat kasutamist kahjustada võivate muundatud elusorganismide ohutul teiseldamisel, käitlemisel ja kasutamisel, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele ja keskendudes konkreetsetele piiriülesele liikumisele.

Artikkel 2**Üldsätted**

1. Käesoleva protokolliga võtavad kõik osalised oma kohustuste täitmiseks vajalikke ja asjakohaseid õiguslikke, haldus- ja muid meetmeid.

2. Osalised tagavad, et kõiki muundatud elusorganisme arendatakse, käideldakse, transporditakse, kasutatakse, teisaldatakse ning

lubatakse ringlusse viisil, millega välditakse või vähendatakse ohtu bioloogilisele mitmekesisusele, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele.

3. Miski käesolevas protokollis ei mõjuta mingil määral riikide suveräänsust oma territoriaalvetes, mis on kooskõlas rahvusvahelise õigusega kindlaks määratud, ning suveräänseid õigusi ja jurisdiktsiooni, mis riikidel vastavalt rahvusvahelisele õigusele on nende majandusvööndis ja mandrilaval, ning kõikide riikide laevastiku ja lennuväe poolt navigatsiooniõiguste ja -vabaduste teostamist nii, nagu see on ette nähtud rahvusvahelise õigusega ja kajastatud asjakohastes rahvusvahelistes kokkulepetes.

4. Mitte midagi käesolevas protokollis ei saa tõlgendada nii, et see piiraks osalise õigust võtta bioloogilise mitmekesisuse säilimiseks ja säästlikuks kasutamiseks selles protokollis nõutavatest range-
maid meetmeid, tingimusel et kõnealused meetmed on kooskõlas käesoleva protokolliga eesmärgi ja sätetega ning vastavuses kõnealuse osalise rahvusvahelistest õigusest tulenevate kohustustega.

5. Osalisi julgustatakse võtma vajaduse korral arvesse olemasolevaid teadmisi, vahendeid ja pädevate rahvusvaheliste foorumite inimeste terviseriskide alase töö tulemusi.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas protokollis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *osaliste konverents* – konventsiooniosaliste konverents;
- b) *isoleeritud kasutamine* – muundatud elusorganisme hõlmav toiming hoones, seadmes või muus füüsilises struktuuris, mille korral muundatud elusorganisme kontrollitakse erimeetmetega, millega piiratakse tõhusalt nende kontakti väliskeskkonnaga ja nende mõju sellele;
- c) *eksport* – tahtlik piiriülene liikumine ühe osalise territooriumilt teise osalise territooriumile;
- d) *eksportija* – eksportiva osalise jurisdiktsiooni alla kuuluv juriidiline või füüsiline isik, kes korraldab muundatud elusorganismide eksportimist;
- e) *import* – tahtlik piiriülene liikumine ühe osalise territooriumile teise osalise territooriumilt;
- f) *importija* – importiva osalise jurisdiktsiooni alla kuuluv juriidiline või füüsiline isik, kes korraldab muundatud elusorganismide importimist;
- g) *muundatud elusorganism* – elusorganism, mis kannab nüüdisbiotehnoloogia abil loodud uut geneetilise materjali kombinatsiooni;
- h) *elusorganism* – geneetilise materjali replikatsiooniks või ülekandmiseks võimeline bioloogiline üksus, kaasa arvatud steriilsed organismid, viirused ja viroidid;
- i) *nüüdisbiotehnoloogia* – hõlmab järgmist:
 - nukleiinhappega seotud katseklaasimeetodid (*in vitro*), kaasa arvatud rekombinantse desoksüribonukleiinhappe (DNA) tehnoloogia ja nukleiinhappe otsese rakkudesse või organellidesse sisestamise meetodid,
 - eri sugukondadesse kuuluvate organismide rakkude kokkusulandamine looduslike füsioloogilisi paljunemist
 või rekombinatsioonibarjääre ületavate meetodite abil, välja arvatud traditsioonilises aretustöös ja selektsioonis kasutatavad meetodid;
- j) *piirkonna majanduskoostöö organisatsioon* – konkreetse piirkonna sõltumatutest riikidest moodustatud organisatsioon, millele liikmesriigid on andnud pädevuse käesoleva protokolliga reguleeritavates küsimustes ja mis vastavalt oma sisekorraeskirjadele on nõuetekohaselt volitatud protokollile alla kirjutama, selle ratifitseerima, vastu võtma, kinnitama või sellega ühinema;
- k) *piiriülene liikumine* – muundatud elusorganismide liikumine protokollis ühe osalise territooriumilt teise osalise territooriumile, välja arvatud artiklite 17 ja 24 kohaldamisel, kui piiriülese liikumise mõiste laieneb liikumisele käesoleva protokollis osaliste ja riikide vahel, kes ei ole selle osalised.

Artikkel 4

Reguleerimisala

Käesolevat protokollis kohaldatakse kõikide bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele kahjulikku mõju avaldada või inimeste tervist ohustada võivate muundatud elusorganismide piiriülese liikumise, transiidi, käitlemise ja kasutamise suhtes.

Artikkel 5

Ravimid

Olenemata artiklist 4 ja piiramata ühegi osalise õigust hinnata kõiki muundatud elusorganismidega seotud riske enne nende importimise otsustamist, ei kohaldata käesolevat protokollis selliste muundatud elusorganismide piiriülese liikumise suhtes, mida kasutatakse inimesele manustatavate ravimitena ja mida käsitlevad muud asjakohased rahvusvahelised lepingud või organisatsioonid.

Artikkel 6

Transiit ja isoleeritud kasutamine

1. Olenemata artiklist 4 ja piiramata ühegi transiidiosalise õigust reguleerida muundatud elusorganismide transporti oma territooriumi kaudu ning teha bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule teatavaks kõik artikli 2 lõikele 3 vastavad otsused, mis käsitlevad konkreetse muundatud elusorganismi transiiti oma territooriumi kaudu, ei kohaldata käesoleva protokollis sätteid eelneva nõusoleku andmise menetluse kohta riigist läbiveetavate muundatud elusorganismide suhtes.

2. Olenemata artiklist 4 ja piiramata osalise õigust hinnata kõiki muundatud elusorganismidega seotud riske enne nende importimise otsustamist, ning piiramata ka ühegi osalise õigust kehtestada oma jurisdiktsiooni piires isoleeritud kasutamise normid, ei kohaldata käesoleva protokollis eelneva nõusoleku andmise menetlust käsitlevaid sätteid selliste muundatud elusorganismide piiriülese liikumise suhtes, mis on ette nähtud isoleeritud kasutamiseks kooskõlas importiva osalise standarditega.

Artikkel 7

Eelneva nõusoleku andmise menetluse kohaldamine

1. Kui artiklitest 5 ja 6 ei tulene teisiti, kohaldatakse artiklites 8–10 ja artiklis 12 sätestatud eelneva nõusoleku andmise menetlust enne importiva osalise territooriumil tahtlikuks kesk-konda viimiseks muundatud elusorganismide esmakordset tahtlikku piiriülest liikumist.

2. Lõikes 1 nimetatud tahtlik keskkonda viimine ei hõlma otseselt toidu või söödana kasutamiseks või töötlemiseks määratud muundatud elusorganisme.

3. Artiklit 11 kohaldatakse enne otseselt toidu või söödana kasutamiseks või töötlemiseks määratud muundatud elusorganismide esmakordset piiriülest liikumist.

4. Eelneva nõusoleku andmise menetlust ei kohaldata selliste muundatud elusorganismide tahtliku piiriülese liikumise suhtes, mis on käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi otsuses määratletud muundatud elusorganismidena, mis tõenäoliselt ei kahjusta bioloogilise mitmekesisuse säilimist ega säästlikku kasutamist, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele.

Artikkel 8

Teatamine

1. Enne artikli 7 lõike 1 reguleerimisalasse kuuluvate muundatud elusorganismide tahtlikku piiriülest liikumist teatab eksportiv osaline sellest importiva osalise pädevale asutusele kirjalikult või kohustab eksportijat tagama sellekohase teatise esitamise. Teatis sisaldab vähemalt I lisas kindlaksmääratud teavet.

2. Eksportiv osaline tagab, et eksportija esitatava teabe täpsus on juriidiliselt nõutav.

Artikkel 9

Teatise saamisest teatamine

1. Importiv osaline teatab teatise saamisest kirjalikult teatise esitajale üheksakümne päeva jooksul alates teatise saamise kuupäevast.

2. Teatise saamise teates märgitakse:

- a) teatise saamise kuupäev;
- b) kas teatis sisaldab esmapilgul hinnates artiklis 8 osutatud teavet;
- c) kas jätkata importiva osalise siseriikliku reguleeriva raamistiku või artiklis 10 kindlaksmääratud korra kohaselt.

3. Lõike 2 punktis c osutatud siseriiklik reguleeriv raamistik peab olema kooskõlas käesoleva protokolliga.

4. Kui importiv osaline jätab teatise kättesaamisest teatamata, ei tähenda see, et ta annab oma nõusoleku tahtlikuks piiriüleseks liikumiseks.

Artikkel 10

Otsuste tegemise menetlus

1. Importiva osalise tehtavad otsused peavad olema kooskõlas artikliga 15.

2. Importiv osaline teatab teatise esitajale artiklis 9 märgitud tähtaja jooksul kirjalikult, kas tahtlik piiriülene liikumine on lubatud:

- a) ainult pärast importiva osalise kirjaliku nõusoleku saamist või
- b) ilma importiva osalisriigi kirjaliku nõusolekuta mitte varem kui üheksakümne päeva möödumisel.

3. Importiv osaline saadab teatise esitajale ja bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule kahesaja seitsmekümne päeva jooksul alates teatise saamise kuupäevast lõike 2 punktis a märgitud kirjaliku otsuse, milles ta:

- a) nõustub impordiga teatavatel tingimustel või tingimusi esitamata ning määrab, mil viisil seda otsust kohaldatakse sama muundatud elusorganismi tulevase importimise korral;
- b) keelustab impordi;
- c) nõuab asjakohast lisateavet kooskõlas siseriikliku reguleeriva raamistiku või I lisaga; arvestades aega, mille jooksul importiv osaline peab teatisele vastama, ei võeta arvesse neid päevi, mille jooksul importiv osaline ootab asjakohast lisateavet;
- d) teatab teatise esitajale käesolevas lõikes sätestatud tähtaja pikendamise kindlaksmääratud aja võrra.

4. Lõike 3 kohases otsuses esitatakse ka selle aluseks olevad põhjendused, välja arvatud juhul, kui otsusega antakse tingimusteta nõusolek.

5. Kui importiv osaline ei ole kahesaja seitsmekümne päeva jooksul alates teatise kättesaamisest oma otsusest teatanud, ei tähenda see, et osaline on andnud oma nõusoleku tahtlikuks piiriüleseks liikumiseks.

6. Teadusliku kindluse puudumine, mis on tingitud ebapiisavatest asjakohastest teadusandmetest ja teadmistest muundatud elusorganismi võimaliku kahjuliku mõju ulatuse kohta bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele importivas osalisriigis, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele, ei takista kõnealust osalist tegemast vajaduse korral üht lõikes 3 osutatud otsust kõneoleva muundatud elusorganismi importimise kohta, et vältida või minimeerida võimalikku kahjulikku mõju.

7. Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents teeb oma esimesel istungil otsuse asjakohaste menetluste ja mehhanismide kohta, et lihtsustada importivate osaliste otsusetegemist.

Artikkel 11

Otseselt toidu või söödana või töötlemisel kasutatavate muundatud elusorganismide suhtes kohaldatav menetlus

1. Osaline, kes teeb lõpliku otsuse otseselt toidu või loomasöödana või töötlemisel kasutatavate muundatud elusorganismide, mida võidakse üle riigipiiri viia, riigisisese kasutamise, sealhulgas turustamise kohta, teavitab sellest teisi osalisi bioloogilise ohutuse teabevõrgustiku kaudu viieteistkümne päeva jooksul alates otsuse tegemisest. Esitatav teave sisaldab vähemalt II lisa kindlaksmääratud andmeid. Osaline esitab kõnealuse teabe kirjaliku koopia iga osalise riiklikule kontaktasutusele, kes on eelnevalt teatanud sekretariaadile, et tal puudub juurdepääs bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule. Käesolevat sätet ei kohaldata välikatseid käsitlevate otsuste suhtes.

2. Lõike 1 alusel otsust tegev osaline tagab, et taotleja esitatava teabe täpsus on juriidiliselt nõutav.

3. Kõik osalised võivad nõuda II lisa punktis b kindlaksmääratud asutuselt lisateavet.

4. Osaline võib teha otsuse otseselt toidu või söödana või töötlemisel kasutatavate muundatud elusorganismide importimise kohta oma siseriikliku reguleeriva raamistiku alusel, mis on vastavuses käesoleva protokolliga eesmärgiga.

5. Iga osaline teeb bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule kättesaadavaks koopiad kõigist otseselt toidu või söödana või töötlemisel kasutatavate muundatud elusorganismide impordi suhtes kohaldatavatest riigi õigusaktidest ja juhistest, kui need on olemas.

6. Osaline, kes on arenguriik või üleminekumajandusega riik, võib lõikes 4 märgitud siseriikliku reguleeriva raamistiku puudumise korral ja oma siseriiklikku jurisdiktsiooni teostades teatada bioloogilise ohutuse teabevõrgustiku kaudu, et enne selliste otseselt toidu või söödana või töötlemisel kasutatavate muundatud elusorganismide esmakordset importi, mille kohta on esitatud teave lõike 1 alusel, tehakse otsus vastavalt järgmistele asjaoludele:

a) artikli 15 kohaselt tehtud riskianalüüs;

b) otsus, mis tehakse eeldatava tähtaja jooksul, mis ei ületa 270 päeva.

7. Kui osaline ei ole oma otsusest vastavalt lõikele 6 teatanud, ei tähenda see tema nõusolekut ega keeldumist importida otseselt toidu või söödana või töötlemisel kasutatavaid muundatud elusorganisme, kui osaline ei ole määranud teisiti.

8. Teadusliku kindluse puudumine, mis on tingitud ebapiisavatest asjakohastest teadusandmetest ja teadmistest muundatud elusorganismi võimaliku kahjuliku mõju ulatuse kohta bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele importivas osalisriigis, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele, ei takista kõnealust osalist tegemast vajaduse korral otsust kõnesoleva otseselt toidu või söödana või töötlemisel kasutatava muundatud elusorganismi importimise kohta, et vältida või minimeerida võimaliku kahjulikkude mõju.

9. Osaline võib väljendada finants- või tehnilise abi ja suutlikkuse suurendamise vajadust seoses otseselt toidu või söödana või töötlemisel kasutatavate muundatud elusorganismidega. Osalised teevad nimetatud vajaduste rahuldamiseks koostööd kooskõlas artiklitega 22 ja 28.

Artikkel 12

Otsuste läbivaatamine

1. Importiv osaline, silmas pidades uusi teadusandmeid võimaliku kahjuliku mõjukohta bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele ning arvestades ka ohtu inimeste tervisele, võib mis tahes ajal läbi vaadata oma otsuse muundatud elusorganismide tahtliku piiriülese liikumise kohta ja seda muuta. Sel juhul teavitab osaline 30 päeva jooksul kõiki isikuid, kes on teatanud kõnealuses otsuses osutatud muundatud elusorganismi liikumisest, ning bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule, põhjendades oma otsust.

2. Eksportiv osaline või teatise esitaja võib taotleda importivalt osaliselt asjaomase eksportiva osalisriigi või teatise esitaja suhtes artikli 10 alusel tehtud otsuse läbivaatamist, kui eksportiv osaline või teatise esitaja leiab, et:

a) asjaolud on muutunud niivõrd, et see võib mõjutada otsuse aluseks oleva riskianalüüsi tulemust või

b) on saanud kättesaadavaks asjakohane teadus- või tehnikaalne lisateave.

3. Importiv osaline vastab sellisele taotlusele kirjalikult 90 päeva jooksul, põhjendades oma otsust.

4. Importiv osaline võib oma äranägemisel nõuda edasise impordiga seotud riskide analüüsi.

Artikkel 13

Lihtsustatud menetlus

1. Kui muundatud elusorganismide ohutu tahtliku piiriülese liikumise tagamiseks võetakse käesoleva protokolliga eesmärgile

vastavaid piisavaid meetmeid, võib importiv osaline määrata bioloogilise ohutuse teabevõrgustiku jaoks eelnevalt kindlaks järgmised juhtumid:

- a) kui tahtlik piiriülene liikumine kõnealuse osalise territooriumile võib toimuda samaaegselt sellest liikumisest importivale osalisele teatamisega;
- b) kui muundatud elusorganismide importimine kõnealuse osalise territooriumile vabastatakse eelneva nõusoleku andmise menetluse kohaldamisest.

Eespool toodud punkti a kohast teatamist võib kohaldada järgmiste sarnaste sama osalise territooriumile suunatud liikumiste suhtes.

2. Lõike 1 punktis a osutatud teatistes esitatakse tahtliku piiriülese liikumise kohta I lisas kindlaksmääratud teave.

Artikkel 14

Kahepoolsed, piirkondlikud ja mitmepoolsed lepingud ja kokkulepped

1. Osalised võivad sõlmida kahepoolseid, piirkondlikke ja mitmepoolseid lepinguid ja kokkuleppeid muundatud elusorganismide tahtliku piiriülese liikumise kohta kooskõlas käesoleva protokolli eesmärgiga, kui kõnealused lepingud ja kokkulepped ei vähenda käesoleva protokolliga ettenähtud kaitset.

2. Osalised teavitavad üksteist bioloogilise ohutuse teabevõrgustiku kaudu kõigist enne või pärast käesoleva protokolli jõustumise kuupäeva sõlmitud kahepoolsetest, piirkondlikest ja mitmepoolsetest lepingutest ja kokkulepetest.

3. Käesoleva protokolli sätted ei mõjuta kõnealuste lepingute ja kokkulepete kohaselt nende osaliste vahel toimuvaid tahtlikke piiriüleseid liikumisi.

4. Iga osaline võib otsustada kohaldada siseriiklikke õigusnorme oma territooriumile siseneva eriimpordi suhtes ja teatab sellekohasest otsusest bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule.

Artikkel 15

Riskianalüüs

1. Käesoleva protokolliga sätestatud riskianalüüs tehakse teaduslikult põhjendatud usaldusväärsel viisil kooskõlas III lisaga, võttes arvesse tunnustatud riskianalüüsi meetodeid. Riskianalüüsid põhinevad vähemalt artikli 8 kohaselt esitatud tabel ja muul kättesaadaval teaduslikul tõendusmaterjalil, et teha kindlaks ja hinnata muundatud elusorganismide võimalikku kahjulikku mõju bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele.

2. Importiv osaline tagab, et hinnatakse artikli 10 alusel tehtud otsustega seotud riske. Importiv osaline võib nõuda, et riskianalüüsi teeb eksportija.

3. Kui importiv osaline seda nõuab, katab riskianalüüsiga seotud kulud teatise esitaja.

Artikkel 16

Riskijuhtimine

1. Võttes arvesse konventsiooni artikli 8 punkti g, töötavad osalised välja ja säilitavad asjakohased mehhanismid, meetmed ja strateegiaid, et reguleerida, juhtida ja kontrollida muundatud elusorganismide kasutamise, käitluse ja piiriülese liikumisega seotud riske, mis tuvastatakse käesoleva protokolli sätete alusel tehtava riskianalüüsi käigus.

2. Riskianalüüsil põhinevad meetmed kehtestatakse niivõrd, kui- võrd on vajalik, et vältida muundatud elusorganismide kahjulikku mõju bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele, kaasa arvatud ohtu inimeste tervisele.

3. Iga osaline võtab vajalikke meetmeid, et vältida muundatud elusorganismide tahtmatut piiriülest liikumist, sealhulgas näiteks selliseid meetmeid, mis nõuavad riskianalüüsi tegemist enne muundatud elusorganismi esmakordset keskkonda viimist.

4. Ilma et see piirab lõike 2 kohaldamist, püüab iga osaline tagada, et kõik imporditavad või kohapeal arendatud muundatud elusorganismid on enne nende ettenähtud kasutusse suunamist läbinud vajaliku jälgimisperioodi, mille kestus ühtib nende elutsükliga või nende tekkeks kulunud ajaga.

5. Osalised teevad koostööd, et:

- a) kindlaks teha sellised muundatud elusorganismid või muundatud elusorganismide konkreetsed tunnused, mis võivad kahjustada bioloogilise mitmekesisuse säilimist ja säästlikku kasutamist, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele;
- b) võtta asjakohaseid kõnealuste muundatud elusorganismide või konkreetsete tunnuste käsitlemise meetmeid.

Artikkel 17

Tahtmatu piiriülene liikumine ja erakorralised meetmed

1. Iga osaline võtab asjakohaseid meetmeid, et teavitada riike, keda muundatud elusorganismide tahtmatu piiriülene liikumine mõjutab või võib mõjutada, samuti bioloogilise ohutuse teabevõrgustikku ja vajaduse korral asjassepuutuvaid rahvusvahelisi organisatsioone talle teadaolevatest oma jurisdiktsiooni piires asetleidvatest juhtumitest, mille tagajärjel viiakse keskkonda muundatud elusorganismid, mis võivad märkimisväärselt kahjustada kõnealuste riikide bioloogilise mitmekesisuse säilimist ja säästlikku kasutamist, võtte arvesse ka ohtu inimeste tervisele, ning mis põhjustavad või võivad põhjustada kõnealuste organismide tahtmatu piiriülese liikumise. Osaline teatab eespool nimetatud olukorrast kohe pärast sellest teada saamist.

2. Iga osaline teeb hiljemalt kuupäeval, mil käesolev protokoll tema suhtes jõustub, bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule teatavaks vajalikud üksikasjad oma kontaktasutuse kohta, kellele saata käesoleva artikli kohased teatised.

3. Kõik lõike 1 kohased teatised peaksid sisaldama järgmist:

- a) kättesaadav asjakohane teave muundatud elusorganismi hinnanguliste koguste ja asjakohaste omaduste ja/või tunnuste kohta;
- b) teave keskkonda viimise asjaolude ja eeldatava kuupäeva kohta ning muundatud elusorganismi kasutamise kohta päritoluriigis;
- c) kogu kättesaadav teave võimaliku kahjuliku mõju kohta bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele, samuti kättesaadav teave võimalike riskijuhtimismeetmete kohta;
- d) mis tahes muu asjakohane teave;
- e) kontaktasutuse andmed lisateabe saamiseks.

4. Minimeerimaks märkimisväärset kahjulikku mõju bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele, peab iga osaline, kelle jurisdiktsiooni piires lõikes 1 osutatud muundatud elusorganism keskkonda viiakse, viivitamata nõu riikidega, keda selline keskkonda viimine mõjutab või võib mõjutada, et võimaldada neil kindlaks määrata asjakohased reageerimisviisid ja algatada vajalik tegevus, sealhulgas erakorraliste meetmete võtmine.

Artikkel 18

Käitlemine, transport, pakendamine ja identifitseerimine

1. Vältimaks muundatud elusorganismide kahjulikku mõju bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele, võtavad kõik osalised vajalikke meetmeid, et nõuda käesoleva protokolliga reguleerimisalasse jäävate tahtlikult piiriülesest liikuvate muundatud elusorganismide käitlemist, pakendamist ja transportimist ohututes tingimustes, võttes arvesse asjassepuutuvaid rahvusvahelisi eeskirju ja norme.

2. Kõik osalisriigid võtavad meetmeid nõudmaks, et dokumentides, mis kaasnevad:

- a) otseselt toidu või söödana või töötlemise kasutatavate muundatud elusorganismidega, oleks selgelt märgitud, et kõnealused organismid "võivad sisaldada" muundatud elusorganisme, mida ei kavatseta tahtlikult keskkonda viia, ning et lisateabe saamiseks oleks esitatud kontaktasutuse andmed. Käesoleva protokolliga osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents teeb hiljemalt kahe aasta jooksul alates käesoleva protokolliga jõustumisest otsuse sellekohaste üksikasjalike nõuete

kohta, sealhulgas organismide täpset määramise ja kõiki nende ainuomaste määramistunnuste kohta;

- b) isoleeritud kasutamiseks ettenähtud muundatud elusorganismidega, oleks selgelt märgitud, et tegemist on muundatud elusorganismidega; samuti peavad olema märgitud kõik ohutu käitlemise, ladustamise, transpordi ja kasutamise nõuded, kontaktasutus lisateabe saamiseks, sealhulgas selle üksikisiku või asutuse nimi ja aadress, kellele muundatud elusorganismid saadetakse;
- c) importiva osalise territooriumil tahtlikult keskkonda viimiseks ettenähtud muundatud elusorganismidega ning mis tahes muude käesoleva protokolliga reguleerimisalasse kuuluvate muundatud elusorganismidega, oleks selgelt märgitud, et tegemist on muundatud elusorganismidega; samuti peab olema esitatud organismide täpne määrand, vastavad tunnused ja/või omadused ning kõik nende organismide ohutu käitlemise, ladustamise, transpordi ja kasutamise nõuded, samuti lisateabe saamiseks kontaktasutus ning vajaduse korral importija ja eksportija nimi ja aadress ning samuti deklaratsioon selle kohta, et kõnealune piiriülene liikumine on kooskõlas eksportija suhtes kohaldatavate käesoleva protokolliga nõuetega.

3. Käesoleva protokolliga osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents, konsulteerides teiste asjakohaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, kaalub vajadust koostada määramis-, käitlemis-, pakendamise- ja transpordistandardid ning arutab nende väljatöötamise viise.

Artikkel 19

Pädevad riigiasutused ja riigi kontaktasutused

1. Iga osaline määrab ühe riikliku kontaktasutuse, kes vastutab selle osalise suhtlemise eest sekretariaadiga. Iga osaline määrab ka ühe või mitu pädevat riigiasutust, kes vastutavad käesolevas protokollis nõutavate haldusülesannete täitmise eest ning keda volitatakse täitma kõnealuseid ülesandeid selle osalise nimel. Osaline võib määrata ka ühe üksuse, kes täidab nii kontaktasutuse kui ka pädeva riigiasutuse ülesandeid.

2. Iga osaline teatab sekretariaadile kontaktasutuse ja pädeva riigiasutuse (pädevate riigiasutuste) nime(d) ja aadressi(d) hiljemalt kuupäeval, mil käesolev protokoll tema suhtes jõustub. Kui osaline määrab rohkem kui ühe pädeva riigiasutuse, edastab ta sellekohases teatises sekretariaadile ka asjakohase teabe kõnealuste asutuste vastavate kohustuste kohta. Sellise teabe esitamise korral täpsustatakse, missuguse muundatud organismide liikide eest mingi pädev asutus vastutab. Osalised teavitavad sekretariaati viivitamata kõikidest riigi kontaktasutuse määramise või pädeva(te) riigiasutus(t)e nime(de) ja aadressi(de) või kohustustega määramisega seotud muudatustest.

3. Sekretariaat teavitab osalisi viivitamata lõike 2 alusel saadud teatistest ja teeb selle teabe kättesaadavaks ka bioloogilise ohutuse teabevõrgustiku kaudu.

Artikkel 20

Teabevahetus ja bioloogilise ohutuse teabevõrgustik

1. Bioloogilise ohutuse teabevõrgustik moodustatakse osana konventsiooni artikli 18 lõike 3 alusel loodavast teabevõrgustiku süsteemist, et:

- a) lihtsustada muundatud elusorganisme käsitleva teadus-, tehnika-, keskkonna- ja õigusala teabe ning sellekohaste kogemuste vahetamist;
- b) aidata osalistel protokollide rakendamise, võttes arvesse arenguriikide osaliste, eelkõige nende seas kõige vähem arenenud riikide ja väikeste saareriikide erivajadusi, samuti üleminekumajandusega riikide ja nende riikide erivajadusi, mis on päritolukoldded või geneetilise mitmekesisuse kolded.

2. Bioloogilise ohutuse teabevõrgustiku kaudu tehakse kättesaadavaks eespool toodud lõike 1 kohaldamiseks vajalik teave. Teabevõrgustik võimaldab juurdepääsu osaliste esitatud, käesoleva protokollide rakendamiseks asjakohasele teabele. Võimaluse korral võimaldab ta juurdepääsu ka teistele rahvusvahelistele bioloogilise ohutuse alase informatsiooni vahetamise süsteemidele.

3. Ilma et see piiraks konfidentsiaalse teabe kaitset, teeb iga osaline bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule kättesaadavaks kogu teabe, mille bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule kättesaadavaks tegemist nõutakse käesoleva protokolliga ning:

- a) kõik käesoleva protokollide rakendamise seotud kehtivad õigusnormid ja juhised, samuti teabe, mida osalised vajavad eelneva nõusoleku andmise menetluse jaoks;
- b) kõik kahepoolsed, piirkondlikud ja mitmepoolsed lepingud ja kokkulepped;
- c) reguleerimisprotsessi ja artikli 15 kohaselt läbiviidud riskianalüüside või keskkonnanõuade kokkuvõtted muundatud elusorganismide kohta, vajaduse korral ka asjakohase teabe, mis käsitleb sellekohaseid saadusi, täpsemalt muundatud elusorganismist nüüdisbiotehnoloogia abil saadud uusi replitseeritava geneetilise materjali kombinatsioone sisaldavat töödeldud materjali;
- d) osalise lõplikud otsused muundatud elusorganismide impordi või keskkonda viimise kohta;

e) artikli 33 kohaselt esitatud aruanded, kaasa arvatud eelneva nõusoleku andmise menetluse rakendamist käsitlevad aruanded.

4. Bioloogilise ohutuse teabevõrgustiku tegutsemisviisid, kaasa arvatud selle tegevusaruanded, arutatakse läbi ja otsustatakse käesoleva protokollide osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi esimesel istungil ning edaspidi vaadatakse need üle.

Artikkel 21

Konfidentsiaalne teave

1. Importiv osaline lubab teatise esitajal määrata kindlaks teabe, mis esitatakse käesolevas protokollis sätestatud menetluste alusel või mida importiv osaline nõuab protokollis sätestatud eelneva nõusoleku andmise menetluse raames ning mida tuleb käsitleda konfidentsiaalsena. Nõudmise korral esitatakse sellistel juhtudel põhjendus.

2. Kui importiv osaline otsustab, et teavet, mille teatise esitaja on määranud konfidentsiaalseks, ei saa sellisena käsitleda, konsulteerib ta teatise esitajaga ja teavitab teda enne teabe avalikustamist oma otsusest, põhjendades seda nõudmise korral, ning pakub võimalust otsuse suhtes enne selle avalikustamist konsulteerida ja see omavahel läbi vaadata.

3. Iga osaline kaitseb käesoleva protokollide raames saadud konfidentsiaalset teavet, sealhulgas konfidentsiaalset teavet, mida saadakse seoses protokollis sätestatud eelneva nõusoleku andmise menetlusega. Osalised tagavad sellise teabe kaitseks vajalike menetluste olemasolu ja kaitsevad teabe konfidentsiaalsust viisil, mis on vähemalt samaväärne viisiga, kuidas osaline käsitleb oma riigis loodud muundatud elusorganismidega seotud konfidentsiaalset teavet.

4. Importiv osaline ei kasuta sellist teavet ärieesmärgil, välja arvatud teatise esitaja kirjalikul nõusolekul.

5. Kui teatise esitaja võtab teatise tagasi või on selle tagasi võtnud, austab importiv osaline äri- ja tööstusteabe konfidentsiaalsust, kaasa arvatud uurimis- ja arendustegevusega seotud teabe ning sellise teabe konfidentsiaalsust, mille konfidentsiaalsuse suhtes osaline ja teatise esitaja on eriarvamusel.

6. Ilma et see piiraks lõike 5 kohaldamist, ei käsitleta konfidentsiaalsena järgmist teavet:

- a) teatise esitaja nimi ja aadress;
- b) muundatud elusorganismi või -organismide üldkirjeldus;

- c) riskianalüüs kokkuvõtte bioloogilise mitmekesisuse säilimise ja säästliku kasutamise mõjurite ning inimese terviseriskide kohta;
- d) kõik erakorralised meetmed ja kavad.

Artikkel 22

Suutlikkuse suurendamine

1. Osalised teevad käesoleva protokolliga tõhusaks rakendamiseks koostööd, et arendada ja/või tugevdada arenguriikidest osaliste, eelkõige kõige vähem arenenud riikide ning väikeste saareriikide, samuti üleminekumajandusega osaliste inimressursse ning institutsioonide bioloogilise ohutuse alast suutlikkust, kaasa arvatud biotehnoloogiat bioloogilise ohutuse tagamiseks vajalikul määral, tegutsedes muu hulgas olemasolevate ülemaailmsete, piirkondlike, allpiirkondlike ja riiklike institutsioonide ja organisatsioonide kaudu ning vajaduse korral toetades erasektori osalemist.

2. Eespool toodud lõike 1 rakendamisel võetakse bioloogilise ohutuse alase suutlikkuse suurendamisel koostöö käigus täielikult arvesse arenguriikidest osaliste, eelkõige kõige vähem arenenud osalisriikide ning arengumaadest väikeste saareriikide vajadust rahaliste vahendite järele ning juurdepääsu tehnoloogiale ja oskusteabele ning nende üleandmist vastavalt asjakohastele konventsiooni sätetele. Suutlikkuse suurendamise alane koostöö hõlmab, sõltuvalt eriolukorrast, iga osalise suutlikkust ja nõudmisi, kaasa arvatud teadus- ja tehnikaalast koolitust, mis käsitleb biotehnoloogia nõuetekohast ja ohutut juhtimist ning bioloogilise ohutusega seotud riskianalüüsi ja riskijuhtimise kasutamist, ning bioloogilise ohutuse alase tehnoloogilise ja institutsioonilise suutlikkuse suurendamist. Bioloogilise ohutuse alase suutlikkuse suurendamisel võetakse täielikult arvesse ka üleminekumajandusega osaliste vajadusi.

Artikkel 23

Üldsuse teadlikkus ja osalemine

- 1. Osalised:
 - a) edendavad ja soodustavad üldsuse harimist ja teadlikkuse tõstmist, samuti üldsuse osalemist muundatud elusorganismide ohutu teisaldamise, käitlemise ja kasutamise küsimuste lahendamisel seoses bioloogilise mitmekesisuse säilimise ja säästliku kasutamisega, võttes arvesse ka ohtu inimeste tervisele. Selleks teevad osalised vajaduse korral koostööd teiste riikidega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega;
 - b) püüavad tagada, et üldsuse teavitamine ja harimine hõlmaks juurdepääsu teabele, mis käsitleb käesoleva protokolliga kohaselt kindlaksmääratud muundatud elusorganisme, keda võidakse importida.

2. Muundatud elusorganismide kohta otsuste tegemisel konsulteerivad osalised oma asjakohaste õigusnormide kohaselt üldsusega ja teevad otsused üldsusele kättesaadavaks, austades samal ajal teabe konfidentsiaalsust kooskõlas artikliga 21.

3. Kõik osalised püüavad teavitada oma üldsust juurdepääsuvõimalustest bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule.

Artikkel 24

Riigid, mis ei ole käesoleva protokolliga osalised

1. Muundatud organismide piiriülene liikumine käesoleva protokolliga osaliste ja riikide vahel, mis ei ole selle osalised, toimub kooskõlas käesoleva protokolliga eesmärkidega. Osalised võivad sõlmida sellist piiriülest liikumist käsitlevaid kahepoolseid, piirkondlikke ja mitmepoolseid lepinguid ja kokkuleppeid riikidega, mis ei ole käesoleva protokolliga osalised.

2. Osalised julgustavad riike, mis ei ole käesoleva protokolliga osalised, sellest kinni pidama ning andma bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule vajalikku teavet nende riikliku jurisdiktsiooni alla kuuluvatel aladel keskkonda viidud või sinna imporditavate või sealt eksporditavate muundatud elusorganismide kohta.

Artikkel 25

Ebaseaduslik piiriülene liikumine

1. Osalised võtavad asjakohaseid siseriiklikke meetmeid, et vältida muundatud elusorganismide sellist piiriülest liikumist, mis toimub vastuolus käesoleva protokollisiseriiklike rakendusmeetmetega, ja vajadusel karistada selle eest. Sellist piiriülest liikumist käsitletakse ebaseadusliku piiriülese liikumisena.

2. Ebaseadusliku piiriülese liikumise korral võib sellest mõjutatud osaline nõuda osaliselt, kes on organismi päritoluriik, kõnealuse muundatud elusorganismi kõrvaldamist päritoluriigi kulul, toimetades see vastavalt vajadusele kas päritoluriiki tagasi või hävitades selle.

3. Iga osaline teeb bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule kättesaadavaks teda puudutava teabe ebaseaduslike piiriüleste liikumiste kohta.

Artikkel 26

Sotsiaal- ja majanduskaalutlused

1. Kui osalised teevad otsuse impordi kohta käesoleva protokolliga alusel või selle siseriiklike rakendusmeetmete alusel, võivad nad vastavalt oma rahvusvaheliste kohustustele võtta arvesse sotsiaal- ja majanduslikke kaalutlusi, mis tulenevad muundatud elusorganismide mõjust bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele, pöörates eritähelpanu bioloogilise mitmekesisuse väärtusele pärismaiste ja kohalike kogukondade jaoks.

2. Osalisi innustatakse tegema koostööd muundatud elusorganismide sotsiaal- ja majandusmõju, eriti pärismaistele ja kohalikele kogukondadele avalduvat mõju käsitleva uurimistöö ja teabevahetuse alal.

Artikkel 27

Vastutus ja hüvitamine

Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents algatab oma esimesel istungil protsessi, mille käigus töötatakse vajaliku põhjalikkusega välja muundatud elusorganismide piiriülesest liikumisest tuleneva kahju eest vastutuse määramise ning kahju hüvitamise rahvusvahelised eeskirjad ja menetlused, analüüsides ja võttes nõuetekohaselt arvesse rahvusvahelises õiguses neis küsimustes käimasolevaid protsesse, ning püüab viia selle protsessi lõpule nelja aasta jooksul.

Artikkel 28

Finantsmehhanism ja -vahendid

1. Kaaludes käesoleva protokolli rakendamiseks vajalikke rahalisi vahendeid, võtavad osalised arvesse konventsiooni artikli 20 sätteid.

2. Konventsiooni artikli 21 alusel loodud finantsmehhanism on ka käesoleva protokolli finantsmehhanism ning toimib konventsiooni finantsmehhanismi rakendamiseks ettenähtud institutsioonilise struktuuri kaudu.

3. Seoses käesoleva protokolli artiklis 22 osutatud suutlikkuse suurendamisega võetakse käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitval osaliste konverentsil arvesse arenguriikidest osaliste, eelkõige kõige vähem arenenud osalisriikide ning arengumaadest väikeste saareriikide vajadust rahaliste vahendite järele, andes osaliste konverentsile kaalumiseks juhiseid eespool toodud lõikes 2 osutatud finantsmehhanismide kohta.

4. Osalised võtavad lõike 1 kohaldamisel arvesse ka arenguriikidest osaliste, sh eriti kõige vähem arenenud osalisriikide ja arengumaadest väikeste saareriikide, samuti üleminekumajandusega osaliste vajadusi seoses jõupingutustega määrata ja täita käesoleva protokolli rakendamiseks vajaliku suutlikkuse suurendamise nõudeid.

5. Konventsiooni finantsmehhanismi käsitlevaid juhiseid, mis sisalduvad osaliste konverentsi asjakohastes otsustes, sealhulgas enne käesoleva protokolli vastuvõtmist kokku lepitud juhiseid kohaldatakse käesoleva artikli sätete suhtes *mutatis mutandis*.

6. Arenenud riikidest osalised võivad anda ning arenguriikidest ja üleminekumajandusega riikidest osalised võivad vastu võtta käesoleva protokolli rakendamiseks vajalikke rahalisi ja tehnoloogilisi vahendeid kahepoolsete, piirkondlike ja mitmepoolsete kanalite kaudu.

Artikkel 29

Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents

1. Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täidab osaliste konverents.

2. Konventsiooniosalised, kes ei ole käesoleva protokolli osalised, võivad osaleda käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi toimingute juures vaateajatena. Kui osaliste konverents täidab käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid, teevad protokollikohaseid otsuseid ainult selle osalised.

3. Kui osaliste konverents täidab käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid, asendatakse iga konventsiooniosalisi esindav osaliste konverentsi büroo liige, kes ei ole käesoleva protokolli osaline, käesoleva protokolli osaliste hulgast valitud liikme-ga.

4. Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents jälgib korrapäraselt käesoleva protokolli rakendamist ja teeb oma volituste piires protokolli tõhusaks rakendamiseks vajalikke otsuseid. Ta täidab ka talle käesoleva protokolliga pandud ülesandeid ning:

- a) annab soovitusi kõikides käesoleva protokolli rakendamiseks vajalikes küsimustes;
- b) moodustab käesoleva protokolli rakendamiseks vajalikuks peetavaid allorganeid;
- c) taotleb ja kasutab vastavalt vajadusele pädevate rahvusvaheliste, valitsustevaheliste ning valitsusväliste organisatsioonide teenuseid ja nende antavat teavet ning teeb nende organisatsioonidega koostööd;
- d) kehtestab käesoleva protokolli artikli 33 kohaselt esitatava teabe vormi ja esitamissageduse ning arutab seda teavet ja allorganite esitatud aruandeid;
- e) arutab läbi ja võtab vajaduse korral vastu käesoleva protokolli ja selle lisade muudatused, samuti kõik käesoleva protokolli rakendamiseks vajalikuks peetavad täiendavad lisad;
- f) täidab muid käesoleva protokolli rakendamiseks vajalikke ülesandeid.

5. Käesoleva protokolli raames kohaldatakse osaliste konverentsi töökorda ja konventsiooni finantseeskirju *mutatis mutandis*, välja arvatud juhul, kui käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents otsustab konsensuse alusel teisiti.

6. Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva esimese osaliste konverentsi kutsub kokku sekretariaat samaaegselt esimese osaliste konverentsi istungiga, mille toimumine on kavandatud käesoleva protokolli jõustumise järgsesse aega. Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi järgmisi korralisi istungeid peetakse samaaegselt osaliste konverentsi korraliste istungitega, välja arvatud juhul, kui käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osalisriikide konverents otsustab teisiti.

7. Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi erakorralisi istungeid peetakse sellistel plaanivälistel aegadel, nagu peab vajalikuks käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osalisriikide konverents, või mis tahes osalise kirjalikul taotlusel, tingimusel et kuue kuu jooksul alates kuupäevast, mil sekretariaat edastab osalistele vastava taotluse, toetab seda taotlust vähemalt üks kolmandik osalistest.

8. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, selle eriagentuurid ja Rahvusvaheline Aatomienenergia Agentuur, samuti kõik nimetatud organisatsioonide liikmesriigid või vaatlejariigid, kes ei ole konventsiooni osalisriigid, võivad osaleda käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osalisriikide konverentsi istungitel vaatlejatena. Kõik riiklikud või rahvusvahelised organisatsioonid või agentuurid, mis on pädevad käesoleva protokolliga reguleeritavas valdkonnas ja on teavitanud sekretariaati oma soovist osaleda käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi istungil vaatlejana, võivad selleks nõusoleku saada, välja arvatud juhul, kui vähemalt üks kolmandik kohalolevatest osalistest on selle vastu. Vaatlejatele juurdepääsu võimaldamise ja vaatlejate osalemise suhtes kohaldatakse lõikes 5 märgitud osutatud protseduureegleid, välja arvatud juhul, kui käesolevas artiklis on sätestatud teisiti.

Artikkel 30

Allorganid

1. Kõik konventsiooni poolt või selle alusel moodustatud allorganid võivad käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi otsuse alusel täita protokolliga seotud ülesandeid ja sel juhul täpsustab osaliste koosolek, milliseid ülesandeid kõnealune allorgan täidab.

2. Need konventsiooniosalised, kes ei ole käesoleva protokolli osalised, võivad osaleda vaatlejatena kõikide allorganite kõikidel koosolekutel. Kui konventsiooni allorgan täidab käesoleva protokolli allorgani ülesandeid, teevad protokolli puudutavates küsimustes otsuseid üksnes protokolliosalised.

3. Kui konventsiooni allorgan täidab oma ülesandeid seoses käesolevas protokollis käsitletavate küsimustega, võidakse iga selle allorgani büroo liige, kes esindab konventsiooniosalist, ent mitte käesoleva protokolli osalist, asendada protokolliosaliste hulgas nende endi poolt valitud liikmega.

Artikkel 31

Sekretariaat

1. Käesoleva protokolli sekretariaadi ülesandeid täidab konventsiooni artikli 24 alusel moodustatud sekretariaat.

2. Konventsiooni artikli 24 lõiget 1, mis käsitleb sekretariaadi ülesandeid, kohaldatakse käesoleva protokolli suhtes *mutatis mutandis*.

3. Käesoleva protokolli sekretariaadi kulud, kuivõrd need on eraldi käsitletavad, katavad käesoleva protokolli osalised. Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents otsustab oma esimesel istungil selleks vajaliku elarvekorra.

Artikkel 32

Seos konventsiooniga

Käesoleva protokolli suhtes kohaldatakse konventsiooni protokolle käsitlevaid sätteid, välja arvatud juhul, kui protokollis on sätestatud teisiti.

Artikkel 33

Järelevalve ja aruandlus

Kõik osalised jälgivad käesoleva protokolli kohaste kohustuste täitmist ja annavad käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitva osaliste konverentsi määratud ajavahemike järel käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitvale osaliste konverentsile aru protokolli rakendamiseks võetavatest meetmetest.

Artikkel 34

Järgimine

Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents arutab oma esimesel istungil läbi ja kinnitab käesoleva protokolli sätete järgimise edendamiseks ning järgimata jätmise juhtudega tegelemiseks vajalikud koostöömenetlused ja institutsioonimehhanismid. Need menetlused ja mehhanismid hõlmavad vajaduse korral nõu või abi pakkumise korraldust. Nad ei kuulu konventsiooni artikliga 27 moodustatud vaidluste lahendamise mehhanismi hulka ega ei piira selle kohaldamist.

Artikkel 35

Hindamine ja läbivaatamine

Käesoleva protokolli osaliste koosoleku ülesandeid täitev osaliste konverents kohustub viie aasta möödumisel käesoleva protokolli jõustumisest ja seejärel vähemalt kord iga viie aasta järel hindama protokolli tõhusust, sealhulgas selle menetlusi ja lisasid.

*Artikkel 36***Allkirjastamine**

Käesolev protokoll on riikidele ja piirkondade majandusintegratsiooni organisatsioonidele alla kirjutamiseks avatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kontoris Nairobis 15. maist 26. maini 2000 ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peakontoris New Yorgis 5. juunist 2000 kuni 4. juunini 2001.

*Artikkel 37***Jõustumine**

1. Käesolev protokoll jõustub üheksakümnenal päeval pärast kuupäeva, mil viiekümnes riik või konventsiooniosalisest piirkonna majanduskoostöö organisatsioon on hoiule andnud oma ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumentid.

2. Käesolev protokoll jõustub riigi või piirkonna majanduskoostöö organisatsiooni suhtes, kes selle ratifitseerib, vastu võtab, kinnitab või ühineb sellega pärast selle jõustumist vastavalt lõikele 1, üheksakümnenal päeval pärast kõnealuse riigi või piirkonna majanduskoostöö organisatsiooni ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, kinnitamis- või ühinemisdokumendi hoiuleandmise kuupäeva või konventsiooni selle riigi või piirkonna majanduskoostöö organisatsiooni suhtes jõustumise kuupäeva, olenevalt sellest, kumb kuupäev on hilisem.

3. Lõigete 1 ja 2 kohaldamisel ei loeta ühtegi piirkonna majanduskoostöö organisatsiooni poolt hoiule antud dokumenti selle organisatsiooni liikmesriikide poolt hoiustatud dokumentide täienduseks.

*Artikkel 38***Reservatsioonid**

Käesoleva protokolliga suhtes ei saa teha reservatsioone.

*Artikkel 39***Väljaastumine**

1. Osaline võib protokollist välja astuda igal ajal pärast kahe aasta möödumist käesoleva protokolliga jõustumisest kõnealuse osalisriigi suhtes, esitades depositaarile kirjaliku teate.

2. Väljaastumine jõustub ühe aasta möödumisel päevast, mil depositaar on saanud teate, või väljaastumisteates täpsustatud hilisemal päeval.

*Artikkel 40***Autentsed tekstid**

Käesoleva protokolliga originaali, mille araabia-, hiina-, hispaania-, inglise-, prantsuse- ja venekeelne tekst on võrdselt autentsed, hoiatakse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretäri juures.

SELLE TUNNISTUSEKS on selleks nõuetekohaselt volitatud allakirjutajad käesolevale protokollile alla kirjutanud.

Montreal, 29. jaanuar 2000

I lisa

ARTIKLITE 8, 10 JA 13 ALUSEL ESITATAVATES TEATISTES NÕUTAV TEAVE

- a) Eksportija nimi, aadress ja kontaktandmed.
 - b) Importija nimi, aadress ja kontaktandmed.
 - c) Muundatud elusorganismi nimi ja määrang, muundatud elusorganismi ohutuse aste eksportiva riigi klassifikatsiooni järgi, kui selline klassifikatsioon on olemas.
 - d) Piiriülese liikumise kavandatud kuupäevad, kui need on teada.
 - e) Vanemorganismi(de) või vastuvõtjaorganismi taksonoomiline määrang, tavanimetus, kogumis- või omandamispaik ja bioloogilise ohutusega seotud tunnused.
 - f) Vastuvõtjaorganismi ja/või vanemorganismide päritolukolled ja geneetilise mitmekesisuse kolded, juhul kui need on teada, samuti selliste elupaikade kirjeldused, kus need organismid võivad ellu jääda või vahuda.
 - g) Doonororganismi(de) taksonoomiline määrang, tavanimetus, kogumis- või omandamispaik ja bioloogilise ohutusega seotud tunnused.
 - h) Sisestatud nukleiinhappe või sooritatud muundamise kirjeldus, kasutatud meetod, muundatud elusorganismi muundamisega saadud iseloomulikud tunnused.
 - i) Viis, kuidas kavatakse kasutada muundatud elusorganismi või selle saadusi, s.o muundatud organismist saadud töödeldud materjale, mis sisaldavad tänapäeva biotehnoloogia abil loodud replitseerumisvõimelise geneetilise materjali uusi kombinatsioone, mida on võimalik kindlaks teha.
 - j) Teisaldatavate muundatud elusorganismide hulk või kogus.
 - k) III lisale vastav riskianalüüsi eelmine ja olemasolev aruanne.
 - l) Soovitavad ohutu käitlemise, ladustamise, transpordi ja kasutamise meetodid, kaasa arvatud pakendamise, märgistamise, dokumentidega varustamise, kõrvaldamise ja vajaduse korral erakorralised menetlused.
 - m) Muundatud elusorganismi õiguslik seisund ekspordiriigis (näiteks kas kõnealune muundatud elusorganism on ekspordiriigis keelatud, kas selle suhtes kehtivad muud piirangud või kas on saadud luba kõnealuse organismi üldiseks keskkonda viimiseks) ning juhul, kui muundatud elusorganism on ekspordiriigis keelatud, ka selle keelu põhjused.
 - n) Kõikide eksportija poolt teisaldatava muundatud elusorganismi kohta teistele riikidele saadetud teatiste eesmärk ja tulemus.
 - o) Kinnitus eespool nimetatud teabes sisalduvate andmete õigsuse kohta.
-

II lisa

OTSESELT TOIDU VÕI SÖÖDANA VÕI TÖÖTLEMISEL KASUTATAVATE MUUNDATUD ELUSORGANISMIDE KOHTA ARTIKLIGA 11 NÕUTUD TEAVE

- a) Riigisest kasutamist käsitleva otsuse taotleja nimi ja kontaktandmed.
 - b) Otsuse tegemise eest vastutava asutuse nimi ja kontaktandmed.
 - c) Muundatud elusorganismi nimi ja määrang.
 - d) Geenimuundamise kirjeldus, kasutatud meetod ning muundatud organismi muundamise tulemusena saadud iseloomulikud tunnused.
 - e) Muundatud elusorganismi mis tahes ainuomased määramistunnused.
 - f) Vastuvõtjaorganismi või vanemorganismi taksonoomiline määrang, tavanimetus, kogumis- või omandamispaik ja bioloogilise ohutuse tunnused.
 - g) Vastuvõtjaorganismi ja/või vanemorganismide päritolukolled ja geneetilise mitmekesisuse kolded, kui need on teada, samuti selliste elupaikade kirjeldused, kus need organismid võivad ellu jääda või vahuda.
 - h) Doonororganismi(de) taksonoomiline määrang, tavanimetus, kogumis- või omandamispaik ja bioloogilise ohutuse iseloomulikud tunnused.
 - i) Muundatud elusorganismi lubatud kasutusviisid.
 - j) III lisale vastav riskianalüüsi aruanne.
 - k) Soovitavad ohutu käitlemise, ladustamise, transpordi ja kasutamise meetodid, kaasa arvatud pakendamise, märgistamise, dokumentidega varustamise, kõrvaldamise ja vajaduse korral ka erakorralised menetlused.
-

III lisa

RISKIANALÜÜS

Eesmärk

1. Käesoleva protokollil alusel tehtava riskianalüüsi eesmärk on määrata ja hinnata muundatud elusorganismide võimalikku kahjulikku mõju bioloogilise mitmekesisuse säilimisele ja säästlikule kasutamisele tõenäoliselt võimalikus vastuvõtvas keskkonnas, võttes ühtlasi arvesse ohtu inimeste tervisele.

Riskianalüüsi kasutamine

2. Riskianalüüsi kasutavad muu hulgas pädevad asutused, et teha muundatud elusorganismide kohta põhjendatud otsuseid.

Üldpõhimõtted

3. Riskianalüüs tuleb teha teaduslikult usaldusväärsel ning selgel ja arusaadaval viisil ning selle käigus võib arvesse võtta asjakohaste rahvusvaheliste organisatsioonide ekspertnõuandeid ja nende koostatud juhiseid.
4. Teadusandmete vähesust või teaduslase konsensuse puudumist ei tuleks tõlgendada kui erilise riskitaseme näitajat, riski puudumise näitajat või vastuvõetava riskitaseme näitajat.
5. Muundatud elusorganismide või nende saadustega (s.o töödeldud materjalid, mis pärinevad muundatud elusorganismist ja sisaldavad tänapäeva biotehnoloogia abil saadud replitseerumisvõimelise geneetilise materjali uusi kombinatsioone, mida on võimalik kindlaks teha) seotud riske tuleks käsitleda nende riskide kontekstis, mida tõenäoliselt võimalikus vastuvõtvas keskkonnas põhjustaksid muundamata vastuvõtvad või vanemorganismid.
6. Riskianalüüs tuleks teha iga konkreetse üksikjuhu kohta eraldi. Nõutav teave võib eri juhtudel erineda oma olemuse ja põhjalikkuse taseme poolest, olenevalt kõnealusest muundatud elusorganismist, selle kavatsetavast kasutusviisist ja tõenäoliselt võimalikust vastuvõtvast keskkonnast.

Metoodika

7. Riskianalüüsi käigus võib tekkida vajadus konkreetseid asjaolusid puudutava põhjalikuma teabe järele, mida võib määrata ja küsida analüüsimise jooksul, samas võib teisi asjaolusid käsitlev teave osutuda mõnedel juhtudel ebavajalikuks.
8. Et riskianalüüs täidaks oma eesmärgi, peab ta vastavalt vajadusele hõlmama järgmisi etappe:
 - a) tõenäoliselt võimaliku vastuvõtva keskkonna bioloogilisele mitmekesisusele kahjulikku mõju avaldada võiva asjaomase muundatud elusorganismiga seotud kõikide uute genotüübi- ja fenotüübitunnuste määramine, võttes ühtlasi arvesse ohtu inimeste tervisele;
 - b) nimetatud kahjulike mõjude realiseerumise tõenäosuse hindamine, võttes arvesse tõenäoliselt võimaliku vastuvõtva keskkonna muundatud elusorganismile vastuvõtlikkuse astet ja olemust;
 - c) võimalike kahjulike mõjude realiseerumise tagajärgede hindamine;
 - d) muundatud elusorganismi põhjustatava üldise riski hindamine määratud kahjulike mõjude realiseerumise tõenäosuse ning tagajärgede hindamise põhjal;
 - e) soovitude andmine selle kohta, kas riskid on vastuvõetavad ja juhitavad, sealhulgas vajaduse korral riskide juhtimise strateegiate määramine;
 - f) kui riski tase on ebaselge, võib analüüsi käigus nõuda lisateavet konkreetsete murettekitavate asjaolude kohta või rakendada asjakohaseid riskijuhtimisstrateegiaid ja/või seirata muundatud elusorganismi vastuvõtvas keskkonnas.

Silmaspeetavad asjaolud

9. Sõltuvalt konkreetsest juhtumist võetakse riskianalüüsi käigus arvesse asjakohaseid tehnilisi ja teaduslikke üksikasju järgmistest subjektide tunnustest:
 - a) vastuvõttev organism või vanemorganismid. Vastuvõtva organismi või vanemorganismide iseloomulikud bioloogilised tunnused, sealhulgas taksonoomiline määrand, tavanimetus, päritolu, päritolukoldded ja geneetilise mitmekesisuse kolded, kui need on teada, samuti elupaiga kirjeldus, milles need organismid võivad ellu jääda või vahuda;
 - b) doonororganism(id). Doonororganismi(de) taksonoomiline määrand ja tavanimetus, päritolu ja asjakohased bioloogilised tunnused;

- c) vektor. Vektori tunnused, kaasa arvatud liigimäärang, kui see on olemas, ja päritoluallikas, samuti peremeesorganismide ring;
 - d) insert (inserdid) ja/või muundamise tunnused. Sisestatud nukleiinhappe geneetilised tunnused ning funktsioon, mida see määrab, ja/või sooritatud muundamise iseloomulikud tunnused;
 - e) muundatud elusorganism. Muundatud elusorganismi määrang ning muundatud elusorganismi ja vastuvõtva organismi või vanemorganismide bioloogiliste tunnuste vahelised erinevused;
 - f) muundatud elusorganismi olemasolu kindlakstegemine ja määramine. Soovitavad olemasolu kindlakstegemise ja määramismeetodid ning nende liigispetsiifilisus, tundlikkus ja usaldusväärsus;
 - g) kavatsetavat kasutusviisi käsitlev teave. Muundatud elusorganismi kavatsetava kasutusviisi käsitlev teave, kaasa arvatud uued või muutunud kasutusviisid võrreldes vastuvõtva organismi või vanemorganismidega;
 - h) vastuvõttev keskkond. Teave tõenäolise potentsiaalse vastuvõtva keskkonna asukoha ning geograafiliste, kliimatiliste ja ökoloogiliste tunnuste kohta, kaasa arvatud selle keskkonna bioloogilist mitmekesisust ning seal leiduvaid päritolukoldeid käsitlev teave.
-

B LISA

**EUROOPA ÜHENDUSE DEKLARATSIOON KOOSKÕLAS BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE
KONVENTSIOONI ARTIKLI 34 LÕIKEGA 3**

Euroopa Ühendus deklareerib, et vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingule, eriti selle artikli 175 lõikele 1, on ta pädev sõlmima rahvusvahelisi lepinguid ja täitma nendest tulenevaid kohustusi, mis aitavad kaasa järgmiste eesmärkide saavutamisele:

- keskkonna kvaliteedi säilitamine, kaitsmine ja parandamine,
- inimeste tervise kaitse,
- loodusvarade mõistlik ja ratsionaalne kasutamine,
- piirkondlikke ja ülemaailmseid keskkonnaprobleeme käsitlevate meetmete edendamine rahvusvahelisel tasandil.

Lisaks sellele deklareerib Euroopa Ühendus, et ta on juba vastu võtnud liikmesriikide jaoks siduvad õiguslikud vahendid, mis hõlmavad käesoleva protokolliga reguleeritud küsimusi, ning vastavalt bioloogilist ohutust käsitleva Cartagena protokolli artikli 20 lõike 3 punktile a esitab kõnealuste õiguslike vahendite loetelu bioloogilise ohutuse teabevõrgustikule kooskõlas ja vajaduse korral ajakohastab seda.

Euroopa Ühendus vastutab selliste bioloogilist ohutust käsitlevast Cartagena protokollist tulenevate kohustuste täitmise eest, mida hõlmab kehtiv ühenduse õigus.

Ühenduse pädevuse kasutamine muutub oma olemuse tõttu pidevalt.
